

prizadevanja. Tudi se je skušalo preprečiti, da ne bi sedanji kmetski in meščanski stan dobil svojih pravic. Nekaj časa je to tudi šlo, ali naposled so pa po vseh kulturnih državah morali odjenjati prejšnji vladajoči stanovi. Semtertja je tekla kri. Da so o pravem času kmetu in meščanom dali pravice, pa bi se bila odvrnila velika francoska revolucija, ki je zahtevala toliko žrtev. Ta revolucija naj bode resen opomin za vse tiste, ko dandanes skušajo preprečiti politično in socijalno vstajenje delavskega stanu, bodi si na ta ali oni način.

Sedaj je še čas. Z umno postavodajo v političnem in socijalnem oziru se lahko preprečijo velike nevarnosti. Motijo se pa, če mislijo, da bodo preprečili vstajenje četrtega stanu. Vstal bode, če tudi proti njih volji, naj kamen, ki je na grobu njegovem, še tako tišče. Vstal bode iz lastne moči in končno bode strl tiste, ki hočejo preprečiti vstajenje njegovo.

Mi Slovenci smo majhen in nepremožen narod in se zatorej moramo le veseliti vstajenja četrtega stanu. S tem stanom pridobimo le novih narodnih bojevnikov. Zato pa morajo baš naši zastopniki delovati na to, da se pomore tudi temu stanu na noge, da bodo vsi sloji slovenskega prebivalstva stali složni v boji za naše narodne pravice. Posebno pri majhnih narodih se ne sme prezirati noben stan. Kdor pa razmere v Avstriji pozna, bode tudi potrdil, da bode zmaga četrtega stanu, tudi zmaga slovanstva. Nemško in madjarsko gospodstvo v naši državi ne sloni na kaki višji kulturi, temveč le jedino na predpravica nekaterih stanov, ko se te predpravice odpravijo, pa se pokaže pravo slovansko lice Avstrije. Zato pa želimo skorega političnega vstajenja četrtega stanu, ker to bode tudi zmaga nad slovanstvom. Dolgo se to vstajenje tako ne bode dalo odlašati, kamen na grobu se že maje in stražnike obhaja hud strah ter gledajo, kam se izognejo, ko kamen odleti in zmagonosno stopi nov zmagovalec iz političnega groba.

Politični pregled.

Državni zbor je odšel na počitnice. Vladni listi skušajo dokazati, kako blagodejno je vplivala koalicija, ali nimajo kaj pokazati. Zakon o vredbi trgovine na obroke ni delo koalicije, ker se je sklenil brez nje in ravno proti jednemu delu koalicije. Kar se je pa sklenilo za urejenje valute, je pa tako dvomljive vrednosti, da bi bilo pač najbolje, ko bi molčali o tem. Vprašanje o volilni reformi pa se tudi ni kdo ve kaj napredovalo, ker se še državnemu zboru vladna predloga predložila ni. Jediní vspeh je, da se je potrdilo izjemno stanje na Češkem. Na ta vspeh pa pač koalicija ne more biti posebno ponosna. Nadalje se pa to proglašja za vspeh koalicije, da so Mladočehi imeli nekaj mirnejših govorov, kar je pa le posledica tega, da je Plener nekako se jim laskal. Lepa beseda, lepo mesto najde. Sicer pa Mladočehi od svoje politike še niso dosti odstopili.

Ogerski državni zbor šel je na velikonočne počitnice, ne da bi bil končal generalno debato o civilnem zakonu. Glasovanje bode torej še le v aprilu. — Ker ima pa ta načrt zakona mnogo paragrafov, bode specijalna debata trajala gotovo več tednov. Opozicija nalašč stvar zavlačuje, ker se na-

deja, da se morda ta čas kako razmere zasučejo. Posebno ni verojetno, da bi skrajna levica dolgo hodila z vlado. Če se posreči vsa stvar tako zavleči, da se skrajna levica spre z vlado, pa je civilni zakon pokopan. Največja težava dela vladi vprašanje zastran Košuta, za katerega zahtevajo skrajni levičarji državni pogreb. Za nje je to vprašanje tako važno, da so pripravljene vreči vlado, če se ž njimi ugodno ne pogodi v tej stvari. Vidi se torej, da se bode najbrž le temu zahvaliti, če pade civilni zakon, da je vprašanje o Košutu prišlo na dnevni red.

Hrvaški Srbi so po sklepu karloviškega cerkvenega shoda v deželnem zboru zahtevali, da se zanje osnujejo posebne verske šole, katere bi pa plačevale občine. Vlada se je odločno uprla temu predlogu. Čudno je pa, da ta srbski predlog pobijajo nekateri, ki se naudušujejo za versko šolo v tostranski dižavni polovici. Srbi so zahtevali za svoje šole jedino to, ker so zahtevali škofje v avstrijski gospodski zbornici, da se šole podrede cerkvenim oblastvom. Mi bi bili sodili, da bodo ti ljudje zahtevali, da se ugotovi srbskemu predlogu, in še hkrati tudi katoliške ljudske šole tako podrede cerkvenemu oblastvu. Jedino to bi bilo dosledno, ne pa zabavljati proti Srbom, zahtevajočim versko šolo. Tako bode vsakdo sodil, da njim baš za versko šolo ni toliko, temveč imajo pri tem druge namene. — Sicer pa menda ta stvar ne bode motila dobrih odnošajev mej Srbi in vladno stranko na Hrvaškem.

Guverner hrvaškega Primorja. — Reški guverner je poslednji čas se začel imenovati guverner ogerskega hrvaškega Primorja. Ta naslov je popolnoma nasproten hrvaško-ogerski nagodbi. Tudi se reški guverner vedno bolj zanima za hrvaško Primorje. Na svojih potovanjih je ogledoval šole po hrvaškem Primorju in sploh se obnašal, kakor bi njegova oblast ne bila omejena samo na Reko in na morske stvari. Guverner seveda vsega tega ne dela na svoje roke, temveč po naročilu iz Budimpešte. To se vidi že iz tega, da zagovarjajo postopanje njegovo vsi ogerski vladni listi. Madjari hočejo si počasi prilastiti vse hrvaško Primorje. Če Hrvatje ne bodo previdni, pa jim naposled Madjari odvzamejo še Primorje. Velik del primorskega prebivalstva so že dobili na svojo stran, obetajoč mu razne ugodnosti, ako pride pod ogersko vlado. Vsa stvar je pa za Hrvaško velicega pomena. Njeno blagostanje je odvisno od tega, da ima pot do morja.

Nemčija. — Državni zbor je sprejel trgovinsko pogodbo z Rusijo. To je bilo tudi pričakovati, kajti vsak dobro misleči nemški državljani bo menda sprevidel, da je taka pogodba s sosedno rodovitno Rusijo neobhodno potrebna.

Bolgarija. — Knez je pomilostil metropolita Klementa. — Kneginja je precej bolna, vendar so se izrekli zdravniki, da ni nevarnosti.

Srbija. — Razmere v Srbiji so vse pri starem Milanu zaukazuje, drugi pa slušajo. Kam bodo s tem pritirali, se ne ve. Ker je namen Milanov, liberalnemu ministerstvu zopet na krmilo pomoči, zjedini so se menda radikaleci in naprednjaki v edno stranko, le da ta namen Milanov pri prihodnjih volitvah preprečijo. — Govori se, da sedanji ministerski predsednik odstopi in da sestavi Ribarac novo, čisto liberalno vlado. — Listi prijavljajo sklep škofijske sinode, po katerem se razveljavlja ločitev kraljevih starišev po pokojnem metropolitu Teodoziju in proglašja dne 5. oktobra 1875. l. sklenjeni zakon veljaven. Kraljica Natalija se pričakuje v Beligrad.

Rumunija. — Minoli teden sklicala je narodno-liberalna stranka v Bukareštu velik shod, na katerem se je odločno govorilo proti kralju in sedaj vladajočemu ministerstvu. Po shodu je ljudstvo demonstriralo pred kraljevo palačo. Razgrajajoče občinstvo pregnali so s tem, da so začeli iz brizgalnic brizgati vodo nanj. Ta sicer samo na sebi brez zlih posledic minola rabuka je sicer pri kraji, toda konstatovati se more, da je

jako nevaren pojav to. Če se začne enkrat mej ljudstvom ruvati proti vladarju, potem so v dotični državi že na slabem.

Amerika. — V Braziliji, kjer se je bil zadnji čas boj za to, da se obnovi cesarstvo in vrže republika, je zopet mir. Vstaši so se vdali republikanski vladni vojski na milost in nemilost. Končana je torej za enkrat revolucija, ki se bo čez kaj časa še gotovo obnovila.

Obrtnija.

Barve za lake in firneže.

Barve imajo nekaj pomena za izdelovanje firnežev in lakov, ker je večkrat potrebno, da se doda raznim vrstam kake barve. Tako se zlatilni firnež zahteva vselej le jako rumen. Barve, ki se rabijo za firneže in lake, naj imajo pred vsem dve lastnosti. Prezorne naj bojo in svetloba jim ne sme škodovati. V prvem oziru posebno ustrezajo anilinske barve, v poslednjem pa starejše barve, dasi so anilinske lepše.

Anilinske barve izdelujejo v trgovini na veliko iz premogovega kotrana in pridejo v trgovino v raznih nuansah. Laki, katerim se pridenejo analinska barvila, so zares silno lepe barve, posebno če se ž njimi prevlečejo kovine, samo da barve niso povsem stalne.

Ravno isto napako, kakor anilinske barve, pa ima tudi kurkuma. To barvilo je jako lepo rumeno, toda mu škoduje močno svetloba. V trgovino pridete dve vrsti. Jedna je v prst dolgih kot svinčnik debelih, zunaj rumeno sivih obročkastih kosih, druga je pa v gomolih velikih kot oreh. Najboljša je kitajska kurkuma, potem japonska, najslabša pa barbadoeska. To barvilo se v špirtu rado razstopi.

Za tako jako dobro rudečo barvo je zmajeva kri, ki se dobiva iz raznih dreves tropičnega pasa. V trgovino prihaja v majhnih kroglicah, 3 centimetre dolgih palčicah ali pa tudi v nepravilnih oblikah. Navadno je zavita v listje. Barve je temnorudeče, in se močno sveti, kjer se prelomi. Rado se stere, prah je karminkorudeče barve. V trgovino prihaja večkrat močno pokvarjena in ponarejena. Večkrat se prodajajo za zmajevo kri izdelki iz gumija pobarvani s sandelnovega lesa tinkturo. Če s pristno zmajevo krvjo potegneš po gorke stekleni plošči, da črto, ki je jako podobna krvi, kar pa pri ponarejenem blagu ni.

Modra barva za lake je najboljša indigo. O tej barvi smo že parkrat govorili v našem listu. Danes le priporočamo, da naj se indigo zahteva le v kosih. Sprášeno indigo je gotovo močno pomešano z drugimi barvili. Dobro blago se tudi po tem pozna, da temnomodri kosi, ako se pogledajo od neke strani kažejo lep kovinsk bakren lesk, ki se posebno pokaže, ako kako ploskvo z ogljikom zgladimo. Samo indigo se pa ne da napraviti kot prozorna barva za lak, ker se ne raztopi, da bi se razstopljina primešala lakom. Pač pa dobimo lepe slikarske barve, ako zdrgnemo indigo s kakim lakom ali firnežem.

Indigni modri lak ali firnež se dobi samo, ako ra-

bimo indigni karmin. To barvilo pa dobimo, ako tenko zdrobimo indigo in jo potem sušimo v kaki prostorni stekleni posodi pri 110° stopinjah po Celziji gorkote več ur. Na to na prašek vlijemo kadeče se žveplene kisline toliko, da ga pokrije. Vsa zmes se napne in vse se pa dobro zmeša. Čez 24 ur v tekočini pridene 10 krat toliko vode in odlije od odsedline. Razstopljini se sedaj tako dolgo pridevlje pepeljike, da neha šumeti. Nastalo temnomodro odsedlino se namaže na opekarsko kamenje, kjer se puste posušiti. Če se hoče narediti firnež z indignim karminom, se indigni karmin stare na kamnu za trenje barve s firnežem, pri čemer se tako dolgo priliva firnež, da postane tekoča masa in ta masa se zmeša z ostalim firnežem.

Gumijeva perčevina (Gummigut) prihaja v trgovino v najrazličnejših oblikah. To barvilo sestoji iz kuhanega rudečega soka raznih dreves. Kosi so navadno rumeni in po vrhu pokriti z nekim rumenim praškom. Alkohol deloma rastopi to barvilo, eter pa popolnoma, v vodi se pa naredi neka mlečna tekočina. Rabi se ta barva za izdelovanje tako imenovanega zlatega laka.

Kot črno barvo za lake se rabi večkrat žugel (saje). Žugel se nabere pri gorenji tolskih olj in smol. Dobro blago mora biti čisto črne barve in se mora dati rade streti s tolskim oljem.

Tudi žefran se da rabiti za barvanje lakov. O tem barvilu smo že nekoliko govorili. Ker je pa sedaj že več nadomestil za to drago barvo, se žefran pač še le malokdaj rabi pri izdelavi lakov. Tudi rudeči santelnov les je dobra barva za lak. Ta les pride v trgovino v večjih polenih, pa tudi v tršicah. Boljše je kupiti prvo vrsto, ker je poslednja vrsta rada pomešana z drugimi lesovi.

Sicer je pa še več družih rastlinskih barv, ki se dado porabiti za firneže, ali vse bi bilo preobširno popisovati. Posebno za špiritne firneže se da porabiti mnoga barvila, ker se razstope v njem, dočim se v tolstih oljih ne. Več barv se pa tudi s tem dobi, da se opisane barve primerno mešajo.

Obrtnijske raznoterosti.

Rojansko posojilno in konsumno društvo, vpisana zadruga z omejenim poroštvom v Rojanu pri Trstu je, kakor kažejo sklepi računov, v letu 1893 zdatno napredovalo. Promet je znašal leta 1893 81.638 89 gld., za 43.700 gld., več nego leta 1892. Koncem leta 1892 je znašalo število zadrušnikov 188, od 1. januarja do 31. decembra 1893 je pristopilo 90, vkupe 278. Tekom leta 1892 je izstopilo zadrušnikov 27 leta 1893. 51 leta 1893. 2 sta umrla, 80 ostane torej koncem leta 198 — Število zadrušnikov se je torej pomnožilo v primeri z lanjskim samo za 10 oseb. Na deležih in obrokih se je do 31. decembra 1893 vplačalo vkupe 8532·83 gld. in sicer: a) do 31. decembra 1892 4619·64 gld., b) tekem leta 1893 pa 3913·19 gld. Izplačani, oziroma prodani deleži zadrušnikov ali obroki zapadli v rezervni zaklad znašajo 1079·87 gld. Zadrušnikom dolžni deleži in obroki znašajo koncem l. 1893 7452·96 gld. Število vplačanih deležev znaša koncem 1894. leta 214 ali 6420 gld. Obroki na deleže zna